

گزارش

گلستان جاوید تهران؛ داستان غمانگیز یک گورستان

۲۹ تیر ۱۴۰۲

کیان ثابتی

🕒 خواندن در ۱۱ دقیقه

📷 پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گورستان‌های بهایبان که به «گلستان جاوید» معروف بود، در شهرها و روستاهای مختلف کشور مورد حمله قرار گرفت و

روزهای اخیر، چه می‌دانیم؟

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گورستان‌های بهاییان که به «گلستان جاوید» معروف بود، در شهرها و روستاهای مختلف کشور مورد حمله قرار گرفت و مصادره شد. یکی از این گورستان‌ها، گلستان جاوید تهران بود.

تا پیش از جمهوری اسلامی، بسیاری از اموال جامعه بهایی ایران از جمله گلستان جاوید تهران، تحت مالکیت و مدیریت شرکت سهامی «هیات امنای» بود. این شرکت سهامی، به همه بهاییان ایران امکان سهام شدن در مالکیت اموال جامعه بهایی را می‌داد.

اعضای هیات امنای، از طرف شورای مدیریت جامعه بهایی به نام «مجلس روحانی ملی ایران» انتخاب می‌شدند. «عبدالحسین تسلیمی»، آخرین رییس هیات امنای بود که در ۳۰ مرداد ۱۳۵۹ توسط گروهی پاسدار **ربوده شد** و دیگر هیچ خبری از او به دست نیامد.

در خرداد ۱۳۵۸، چند ماه پس از تاسیس جمهوری اسلامی، به حکم دادگاه انقلاب اسلامی، کلیه اموال شرکت سهامی امنای مصادره و در اختیار بنیاد مستضعفان قرار گرفت. گلستان جاوید تهران، از جمله اموال شرکت امنای بود که مصادره شد.

ساختن فرهنگسرای خاوران بر زمین گورستان بهاییان

از اواخر سال ۱۳۶۰، عملیات تخریب گورستان آغاز شد و در سه ماهه اول سال ۱۳۶۱ پایان یافت. زمین گورستان با بولدوزرها و ماشین‌های سنگین خاک‌برداری، و سنگ قبرها شکسته شد. در عملیات تخریب، اجساد هزاران بهایی از خاک بیرون آورده شدند و تا امروز، از سرنوشت این اجساد هیچ اطلاعی در دست نیست. قابل ذکر است که در گلستان جاوید تهران، حدود ۱۵۰۰۰ متوفی بهایی دفن شده بودند.

در سال ۱۳۷۲، «حسین افشار»، مدیرعامل وقت سازمان بهشت زهرا، مدعی شد که تخریب گورستان بهاییان، به دلیل قرار گرفتن در نقاط پرجمعیت شهری و به خطر انداختن بهداشت عمومی انجام گرفته و با تغییر کاربری گورستان به طرحی که برای منطقه مفید باشد، فرهنگسرای خاوران بر زمین گورستان بهاییان ساخته شده است.

سازمان بهشت زهرا، این سخنان را درحالی ابراز کرد، که براساس قوانین مدنی و شرعی، برای نیش‌یر کاربری گورستان، لازم است که **سی سال از دفن** آخرین متوفی گذشته باشد، درحالی‌که بعضی

جمعیت شهری نشد.

مصادره زمین دیگری از بهاییان

بهاییان تهران با پیش‌بینی قرار گرفتن گلستان جاوید در منطقه شهری، زمینی به مساحت ۱۲۳۰۰۰ مترمربع واقع در کبیرآباد تهران، در جاده قم (کهریزک) خریداری کرده بودند تا در زمان مقتضی، گلستان جاوید را به خارج از شهر منتقل کنند. این زمین هم مانند سایر اموال جامعه بهایی که با جمع‌آوری پول از تک‌تک بهاییان خریداری شده بود، توسط بنیاد مستضعفان مصادره، و به تصرف جهاد سازندگی درآمد.

گورستان جدید بهاییان در خاوران

حسین افشار، مدیر وقت سازمان بهشت زهرا گفته بود که در عمل جایگزینی صورت گرفته، حتی به فرقه مذکور (منظور بهاییان است) محلی به وسعت ۲۵ هزار مترمربع با فضای سبز، مرده شور خانه، دیوار کشی و در ورود و خروج در جاده خاوران (خاتون آباد) جنب گورستان آرامنه اختصاص یافته است.

با این حال، باتوجه به منابع موجود، در عملیات تخریب، هیچ‌گونه عمل جایگزینی صورت نگرفته و هیچ‌کدام از اجساد منتقل نشدند، حتی با بی‌حرمتی، قبور چند تن از متوفیان جدید هم نبش قبر شدند.

درواقع دولت، دو زمین متعلق به بهاییان، یکی در منطقه شهری به مساحت ۸۰۰۰۰ متر مربع و دیگری به مساحت ۱۲۳۰۰۰ متر مربع را مصادره کرده و زمینی بایر به مساحت ۲۵۰۰۰ متر مربع در خارج از شهر در منطقه‌ای معروف به «لعنت‌آباد»، واقع در شمال جاده خاوران را جایگزین آنان کرد. این زمین برخلاف ادعای مدیر بهشت زهرا، زمینی خشک و بدون هرگونه امکانات، نظیر مرده شویخانه و امکانات بهداشتی بود.

بنا به آمار منتشره در **سایت گلستان جاوید**، اولین متوفی بهایی در دی ۱۳۶۰ در زمینی که با تابلو به لعنت‌آباد نام‌گذاری شده، به خاک سپرده شد. لعنت‌آباد، نامی است که در آن مقطع تاریخی، حکومتی‌ها به این محل داده بودند، زیرا آنجا محل دفن اعدای دهه ۶۰ بود. امروزه، زمین مذکور، به نام «گورستان خاوران» شناخته می‌شود.

قابل ذکر است که پیش از شروع رسمی دفن بهاییان در گورستان خاوران، پانزده تن از اعضای شوراهای مدیریتی جامعه بهایی ایران و تهران (۱۲ مرد و ۳ زن) که در سال ۱۳۶۰ **اعدام شده بودند**، در نقطه خاصی از این زمین دفن شده‌اند. در گورستان خاوران، ده‌ها تن از بهاییان اعدام شده در دهه سست مدفون شده‌اند، بدون آنکه محل دفن آنان مشخص باشد.

هم جدا شدند. قطعه زمین جدید، در مجاورت قبرستان آرامنه تهران واقع است.

قطعه زمین جدید، یک زمین ناهموار (تپه تپه) و خشک بود. هیچ نوع امکانات بهداشتی یا نظافتی در این زمین جدید وجود نداشت. تا سال‌ها به بهاییان اجازه ساختن سالن جهت دعا و غسلخانه داده نمی‌شد و بهاییان مجبور بودند اجساد را در منازلشان شست‌وشو دهند سپس به گورستان منتقل کنند.

در طی سه دهه، بهاییان تهران با هزینه خودشان، محل را خاک‌برداری و تسطیح کردند. عملیات آبرسانی و برق‌کشی توسط بهاییان انجام گرفت، همچنین سالن اجتماعات، غسلخانه، یخچال، دستشویی و سایر امکانات بهداشتی و نظافتی را در آن زمین احداث کردند.

با طراحی مهندسين بهایی، قبرهای بهاییان به ترتیب تاریخ فوت، پشت سر هم در این زمین دفن شدند. در طی سه دهه گذشته، هیچ متوفی بهایی به دلیل ناتوانی مالی، در جای دیگری دفن نشده است. همه سنگ قبرها به شکل یکسان است و فقط مشخصات فرد متوفی بر روی سنگ قبرها نوشته شده است.

همه کارهای گلستان جاوید جدید را، بهاییان تهران به‌طور داوطلبانه انجام دادند.

منطقه سبز: گلستان جاوید جدید بهاییان است.

منطقه آبی: محل دفن بهاییان در گورستان خاوران از سال ۱۳۶۰ تا اوایل دهه ۷۰ دفن شده‌اند. این منطقه را بهاییان گلستان جاوید قدیم می‌نامند.

منطقه قرمز: محل گورهای دسته جمعی اعدام شدگان دهه ۶۰ است.

حضور مسعود مومنی در گلستان جاوید

حدود دو سال قبل، فردی به نام «مسعود مومنی»، بدون هیچ معرفی‌نامه رسمی، به گلستان جاوید می‌آید و خود را مسوول آرامستان بهاییان از طرف بهشت زهرا معرفی می‌کند. این درحالی‌ست که در آرامستان‌های غیرمسلمان، مدیریت آرامستان با مسوولین غیرمسلمان و با هماهنگی سازمان بهشت زهرا است و بهشت زهرا دخالت مستقیمی در این آرامستان‌ها ندارد.

بنا به اطلاعات موجود، چند تن از بهاییان که امورات گلستان جاوید را داوطلبانه انجام می‌دادند و از طرف سازمان بهشت زهرا به‌عنوان مسوول آرامستان بهاییان شناخته می‌شدند، به سازمان بهشت زهرا می‌کنند، ولی بهشت زهرا از وجود چنین شخصی اظهار بی‌اطلاعی می‌کند. بهاییان به شش نهاد مربوط دیگر هم نامه می‌نویسند، ولی هیچ‌کدام پاسخی در مورد این فرد ندادند.

چه اطلاعاتی در مورد مسعود مومنی وجود دارد

اطلاعات چندانی در مورد هویت مسعود مومنی موجود نیست. بعضی از کارمندان شهرداری به بهاییان اظهار داشته‌اند که مومنی مامور وزارت اطلاعات است، یا به بیان دیگر؛ «اطلاعاتی» است.

همچنین در خبری، از **مسعود مومنی** به‌عنوان رییس دفتر بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس شهرک قیامدشت نام برده می‌شود. مشخص نیست چگونه مومنی از شغل مذکور، به مسوولیت آرامستان بهاییان تهران رسیده است.

آغاز آزارواذیت بهاییان برای دفن اموات در گلستان جاوید

از سال ۱۴۰۱، مومنی اتاقی را که بهاییان برای انجام امور اداری آرامستان ساخته بودند، تصاحب کرد و دوربین‌های امنیتی در نقاط مختلف گورستان نصب کرد. او در زمان مراسم خاک‌سپاری بهاییان، شروع به پخش روضه خوانی و اذان کرده، تا عملاً از اجرای مراسم جلوگیری به عمل آورد.

بهاییان معمولاً سه یا چهار قبر حفر شده آماده دارند، این موجب می‌شود که اطراف قبرها، فضا برای ایستادن وجود داشته باشد و بهاییان در این محدوده به خواندن دعا و نماز می‌پردازند. اما مومنی برای جلوگیری از این کار، دستور داد تا لودر آوردند و ده‌ها قبر تیغ‌های کشیدند بعد به بهاییان اعلام کرد که مرده‌ها را در این قبرها دفن کنید. این شکل قبرها موجب می‌شود تا بهاییان نتوانند دور قبرها بایستند و مراسم مذهبی‌شان را اجرا کنند.

همچنین، بهاییان، قبرها را با عمق حدود ۱۵۵ سانتی‌متر حفر می‌کنند، اما قبرهای جدید به عمق‌های ۱۸۸ سانتی‌متر حفر شده‌اند و نشان می‌دهد که مومنی تصمیم دارد تا بهاییان را مجبور به دفن اموات‌شان در قبرهای دو طبقه کند.

یادآوری می‌شود همه این فشارها درحالی‌ست که این زمین، متعلق به بهاییان است و به ادعای مسوولین بهشت زهرا، دولت این زمین را در ازای دو گورستان مصادره شده در دهه شصت به بهاییان داده است. در طی چند دهه گذشته، تلاش بهاییان برای ثبت رسمی سند زمین مذکور، همواره بی‌نتیجه بوده است.

ممانعت از دفن اموات بهایی در گلستان جاوید

خر اسفند ۱۴۰۱، مومنی به بهاییان اعلام کرد که از سال آینده، برای دفن اموات‌شان در گلستان جاوید، مبلغ ۲۸ میلیون تومان دریافت خواهد کرد، درغیراین‌صورت، اجازه دفن در گلستان جاوید را

این درخواست غیرقانونی، با عدم پذیرش از جانب بهایان مواجه شد. زیرا نخست اینکه آرامستان بهایان از ابتدا تحت قانون آرامستان‌ها قرار داشته است و براساس قانون مذکور، تعیین هزینه برای دفن هر متوفی و امور اداری بر اساس تصمیم مدیریت غیرمسلمان آرامستان‌ها است.

براساس تحقیقات موجود، درخواست هزینه اضافی، فقط از بهایان شده است و آرامستان‌های دو اقلیت هم جوار با آرامستان بهایان، یعنی آرامنه و هندوها، طبق روال گذشته عمل می‌کنند.

دوم اینکه، سه دهه پیش، زمین گلستان جاوید در ازای دو گورستان مصادره شده، به جامعه بهایی تحویل داده شده و بهایان با هزینه خویش آن را احیاء و مناسب برای دفن اموات کردند. چه الزامی است که بهایان برای دفن اموات در زمینی که متعلق به خودشان است، مبلغی پرداخت کنند؟

سوم، مومنی هیچ سند کتبی و قانونی به جامعه بهایی در مورد چرایی پرداخت مبلغ مذکور ارائه نکرده است. بهایان در طی سال‌های گذشته، هزینه‌های لازم را برای تحویل و نگهداری پیکرهای عزیزان‌شان به بهشت زهرا پرداخت کرده‌اند. در سال گذشته، هر خانواده متوفی بهایی، بیش از سه میلیون تومان پرداخت کرده است.

از ابتدای سال جدید، سردخانه بهشت زهرا، از ترخیص اجساد بهایان به دستور مومنی خودداری کرده است. هر خانواده‌ای که مبلغ درخواستی را پرداخت کند با یادداشت مومنی می‌تواند پیکر عزیزش را تحویل بگیرد و در گلستان جاوید دفن کند.

مومنی، بهایان را تهدید کرده در صورت عدم پرداخت مبلغ درخواستی، متوفی توسط او و همکارانش در محل قبرهای دسته‌جمعی دفن خواهد شد. او اولین متوفی بهایی را در ۱۰ فروردین ۱۴۰۲، بدون اطلاع خانواده و انجام مراسم مذهبی، در محل قبرهای دسته‌جمعی گورستان خاوران **دفن کرد**.

در طی چهار ماه گذشته، تعداد دیگری از متوفیان بهایی که خانواده‌هایشان از پرداخت مبلغ مذکور خودداری کردند، بدون اطلاع خانواده و انجام مراسم مذهبی، بر روی محل قبرهای دسته‌جمعی دفن شده‌اند. بعضی از متوفیان، در قبرهای دو طبقه به خاک سپرده شده‌اند.

بنا به اطلاعات رسیده، وقتی خانواده‌ای حاضر به پرداخت مبلغ درخواستی نمی‌شود، مومنی سه مرتبه با خانواده متوفی تماس تلفنی گرفته و به‌زعم خویش با آنان اتمام‌حجت می‌کند که در صورت عدم پرداخت مبلغ درخواستی، پیکر متوفی را گورستان خاوران دفن خواهد کرد. او بدون رضایت یا اطلاع خانواده متوفی، هر سه مکالمه را ضبط می‌کند.

نی برای تحت فشار قرار دادن بهایان به پرداخت مبلغ درخواستی، در گورستان خاوران را بر روی **ه‌ها می‌بندد تا آنان نتوانند بر سر خاک عزیزان‌شان که بدون مراسم مذهبی دفن شده‌اند، حاضر**

دستگیری چهار شهروند بهایی و محکومیت به احکام سنگین

«شادی شهیدزاده»، یکی از شهروندان بهایی است که سردخانه، به دستور مومنی، از تحویل جسد مادر بزرگ وی خودداری کرد. این شهروند بهایی، در حال پیگیری وضعیت مادر بزرگش بود که توسط ماموران وزارت اطلاعات در منزل شخصی بازداشت و پس از دو ماه، به پنج سال زندان محکوم شد.

«ولی الله قدمیان»، «عطاالله ظفر» و «منصور امینی»، سه تن از شهروندان بهایی ساکن تهران هستند که چندین سال است با تایید بهشت زهرا، امورات گلستان جاوید تهران را مدیریت می‌کنند. این سه تن هم در اردیبهشت دستگیر و هرکدام در دادگاه بدوی، به پنج سال زندان همراه دو سال منع خروج از کشور و منع اقامت در تهران محکوم شدند.

استناد به ماده مصوب شورای شهر تهران

در آخرین اقدام، مسعود مومنی به خانواده‌های متوفیان اعلام کرده که ۲۸ میلیون، مربوط به قبور دو نفره در گلستان جاوید است، خانواده برای قبر یک نفره، ۱۴۰ میلیون باید پرداخت کنند. او این درخواست را، با استناد به **مصوبه ۲۳ بهمن ۱۴۰۱** شورای شهر تهران، تحت عنوان «تعیین خدمات آرامستان بهشت زهرا در سال ۱۴۰۲» مطرح کرده است.

چند نکته در مورد این مصوبه قابل ذکر است:

نخست اینکه این مصوبه، ربطی به اموات غیر مسلمانان ندارد، زیرا در ابتدای مصوبه مذکور نوشته شده که «بهای خدمات آرامستان‌ها به منظور اجرای انجام تکالیف شرعی و فقهی مبنی بر وجوب کفایی کفن و دفن و حفظ حرمت میت مسلمانان.»

دوم اینکه درخواست هزینه گزاف برای اجازه دفن اموات در آرامستان بهاییان، فقط به خانواده‌های متوفیان بهایی ابلاغ شده و خانواده‌های متوفیان اقلیت‌های مذهبی دیگر، به روال گذشته، اموات خود را در آرامستان‌های مربوطه به خاک می‌سپارند.

آخرین نکته، ملک متعلق به جامعه بهاییان تهران است، به چه دلیل بهاییان باید هزینه گزافی را جهت دفن اموات‌شان در زمین خودشان بدهند؟

نظر

آخرین اخبار

گزارش

بازگشت کاروان شکست خورده حجی؛ مدال مهم نیست، ایدئولوژی صادر کنید

گزارش

چرا اعتراضات جنبش سبز، بیش از جنبش مهسا ادامه یافت؟

گزارش

گذرگاه زنگه زور؛ جمهوری اسلامی نگران و بلا تکلیف

گزارش

حکومت ایران چگونه از اولین برنده ایرانی صلح نوبل انتقام گرفت

با ایران‌وایر همکاری کنید ویدیوها و مطالب خود را برای ما بفرستید

[اطلاعات بیشتر](#) ←

انتخاب سردبیر

حقیقت برای همیشه پنهان نمی‌ماند؛ صدای اشکان امینی، برادر مهسا

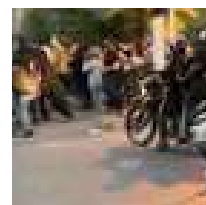
اختصاصی؛ جلسه وزارت اطلاعات با فدراسیون‌ها، استخدام ورزشکاران برای سرکوب

وحید یامین‌پور؛ جانشین اسماعیل احمدی از سوی نهادهای امنیتی در وزارت ورزش

آدم‌ربایی، ضرب‌وشتم و تعهدنامه؛ سالگرد مهسا و روش‌های جدید سرکوب

مقالات مرتبط

گزارش

کپی از شوروی؛ روش جمهوری اسلامی در مهاجرت
جهت‌دهی به موضوع آرمیتا گراوند دارند

گزارش

نژادپرستی، آب گل‌آلود، و ماهی‌گیری
حکومتی که می‌گوید برادر طالبان است

گزارش

+ بیشتر

برای شما

گزارش

چرا اعتراضات جنبش سبز، بیش از جنبش گذرگ
مهسا ادامه یافت؟ بلاتکا

گزارش

بازگشت کاروان شکست‌خورده حجی؛
مدال مهم نیست، ایدئولوژی صادر کنید

گزارش

ویدیو

پشت صحنه گزارش «درگیری بر سر رنگ چادر، همزمان با بازگشت گشت...»

۲۸ تیر ۱۴۰۲

🕒 خواندن در ۱ دقیقه

ادامه به مقاله بعدی

اخبار

اسان وایر

بلاغ

گزارش

تصویری

ویدیو

صفحه‌های ویژه

راستی آزمایی

فارسی

روزنامه نگاری جرم نیست

درباره ایران وایر

کمک مالی

تماس با ما

سوالات حقوقی

کتاب اول مقامات

روش‌شناسی راستی‌آزمایی

آیین‌نامه کوکی‌ها

آیین‌نامه حریم خصوصی

شرایط استفاده

RSS FEED

